PETERSEN

ET MAGASIN OM TEGL OG ANSVARLIG ARKITEKTUR

'Interspecies Campus', Roskilde Universitet, Foto: Anders Sune Berg

Hovedskulpturen, 'Moderkorallen', er placeret centralt på RUC's campus. Med sin skingre lyserøde farve virker den fremmed for de grå betonbygninger. Netop derfor har den en tiltrækningskraft, som inviterer inden for i det kurvede rum.

Man skal lede lidt for at finde alle skulpturerne, som putter sig rundt omkring i græsset og krattet på RUC's campus.

'Interspecies Campus', Roskilde Universitet, (RUC)
Kunstner: SUPERFLEX. Kunstværk udviklet i tæt samarbejde med KWY.studio.
Opdragsstiller: Bygningsstyrelsen
Indviet: 2022
Sten: Seks forskellige håndlavede formater Superbricks, tysk ler, fremstillet i to forskellige overflader, en med sand og en uden.
Tekst: Thomas Bo Jensen, Forskningschef, Professor, Cand.arch., ph.d., Arkitektskolen Aarhus
Fotos: Anders Sune Berg, Jacob Bloch
Læs mere: www.interspecies.superflex.net

Koral polypperne på RUC

MED OPSIGTSVÆKKENDE VÆRK I HÅNDLAVEDE MURSTEN SÆTTER KUNSTNERGRUPPEN SUPERFLEX NYT FOKUS PÅ DE GLOBALE KLIMAUDFORDRINGER.

På RUC's campusområde har der sneget sig nogle fremmedelementer ind. Koralpolypper fra undervandsverdenens fantastiske koralrev har invaderet det ellers så regelrette bygningskompleks, bestående af de oprindelige strukturalistiske betonbygninger og nye længebygninger tegnet af Henning Larsen Architects. Havene stiger, og vores før så faste opfattelse af naturen, som noget der ligger uden for den menneskelige kultur, er under forandring. Roskilde Universitet tilgås fra Korallens Allé, så hvorfor ikke bringe fortællingen om korallernes samfundsformer op til overfladen af det universitet, der siden 1960'erne om noget har sat samfundsvidenskaben på dagsordenen?

Det er kunstnergruppen SUPERFLEX, der står bag værket, som bærer titlen Interspecies Campus. Det består af otte skulpturelle objekter, placeret forskellige steder på campusområdet. De er skabt af et system af seks specialfremstillede formater, der tilsammen danner en vifte af flade mursten i stigende størrelser, skåret af en cirkel. Sammen kan de kombineres til at danne organisk slyngede murforløb. De seks forskellige stenstørrelser er fremstillet i to overflader, en med sand og en uden sand. Det giver i alt 12 typer Superbricks, som kunstnerne kalder stenene.

Murstenene er brændt med et lyserødt pigment, der giver dem en farve som ellers er fremmed for teglstenens typiske jordfarver. En del af stenene er vendt i groft sand inden brændingen, hvilket giver dem en rustik sandet overflade, som var de trukket direkte op fra havbunden. Således står de nu og lyser som fremmedlegemer i den tilgroede natur imellem bygningerne. Stenene er udviklet i Petersen Tegls laboratorium i et samarbejde med kunstnerne.

Bjørnstjerne Christiansen fra SUPERFLEX fortæller med begejstring om processen med at udvikle stenene, og om hvordan teglværket lader uventede fejl præge produkterne, som f.eks. den sandede overflade, der oprindeligt opstod som en fejl under udviklingen af de aflange Kolumba sten.

Hvor syv af skulpturerne snor sig rundt i landskabet i forskellige størrelser og former, så står den centrale skulptur, 'moderkorallen', midt i RUC's bebyggelse. Den består af seks kurvede vægge af ca. 2,5 meters højde – tilstrækkeligt til at give en labyrintisk fornemmelse, når man snor sig igennem den. Med sin skingre farve virker skulpturen umiddelbart fremmed for den grå betonbebyggelse. Men det er netop en af pointerne med værket: »Koralrev er en form for skulpturel infrastruktur«, fortæller Bjørnstjerne Christiansen, »koralpolypperne tiltrækkes af coralin-algernes lyserøde farve, hvorpå de bygger koralrevene. De eksisterer kun som koloni i kraft af fællesskabet. Det er kontrasten til det omgivende, der befordrer fællesskabet.«

Det er en inspirerende tanke at forestille sig denne undersøiske, fællesskabsfremmende livsform, skyllet op på jordoverfladen og ind i et universitetsmiljø, der netop er grundlagt på ideen om fællesskabet. Ude i marken ser vi unge mennesker sidde på de lyserøde skulpturer. Måske er de ligesom polypperne tiltrukket af den lyserøde farve, eller også er det bare behovet for at finde et sted at sidde et øjeblik og reflektere lidt sammen, der har drevet dem derud.

SUPERFLEX' Bjørnstjerne Christiansen fortæller, og Thomas Bo Jensen skribler blandt korallerne på campus og i marken.
Tre fotos ovenfor: Jacob Bloch

Dronefoto af hovedskulpturen med dens seks slyngede mure, der står ryg mod ryg på et 'tæppe' af sandstensfliser. Fliserne er udskåret i overensstemmelse med sandkornenes krystallinske geometri. Betragtet gennem et mikroskop bliver sandkornenes brudlinjer tydelige. Der er ikke to vinkler der er ens, og der findes ingen rette vinkler.

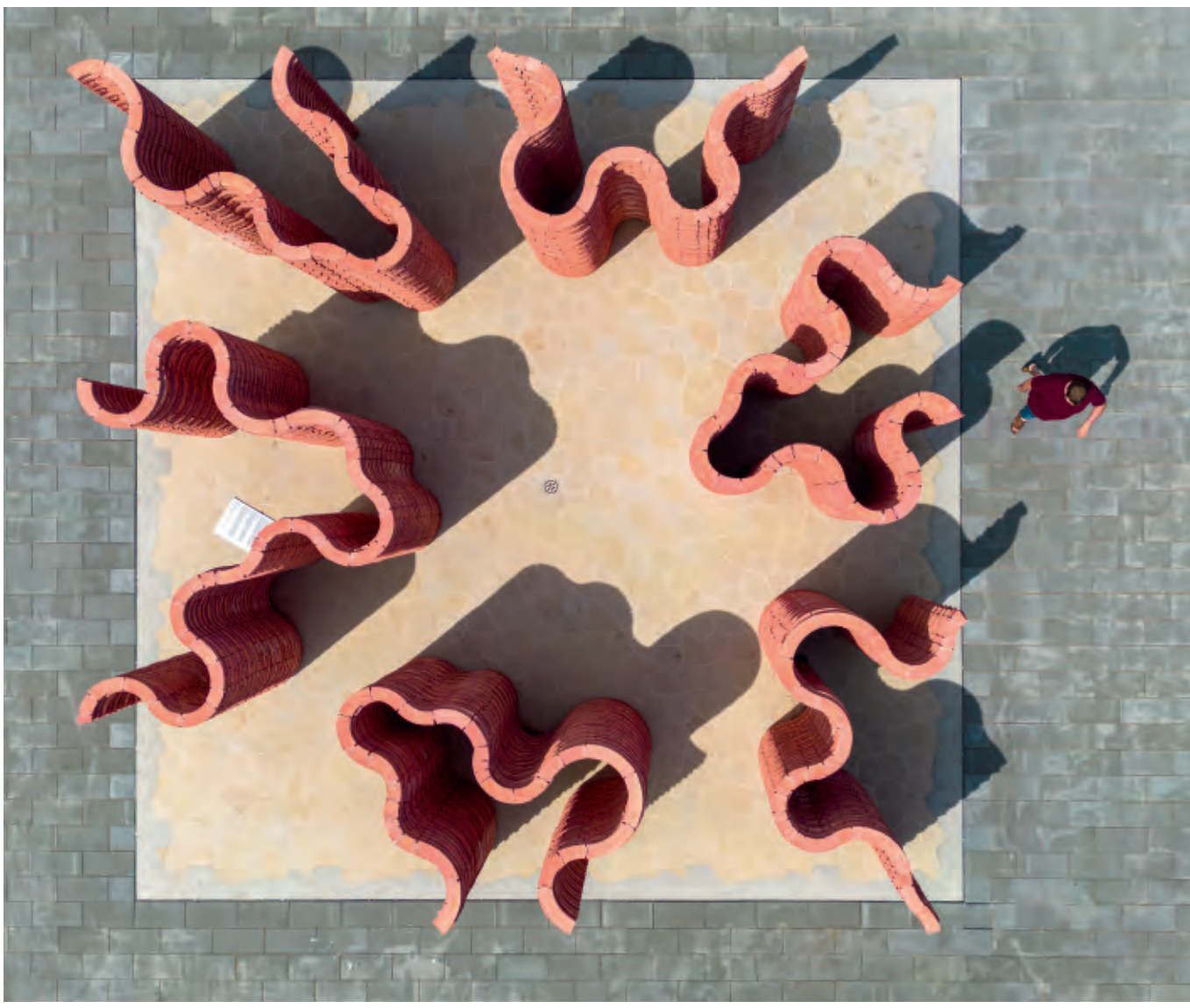

Set fra afstand har den lyserøde farve i det høje grønne græs under alle omstændigheder en dragende tiltrækningskraft. Er det smukt? Måske, måske ikke for os mennesker, men for polypperne, der søger imod fællesskabet på havets bund, er den æstetiske tiltrækningskraft et livsvilkår.

Til dette kunne man tilføje at vi mennesker er blevet æstetisk sløve. Vi koncentrerer os om vores egen kultur-æstetik, og så må naturen om sin. Måske er vores mangel på æstetisk sensibilitet årsagen til klimakrisen. Det mener i al fald den italienske naturfilosof Emanuele Coccia, der med sine bøger om naturens æstetiske kommunikation kalder den økologiske krise for en æstetisk krise. Hvorfor? Fordi vi har glemt, at naturens æstetiske beredskab er vores eget livsgrundlag, og at vores æstetiske valg derfor også er etiske valg.

Ligesom den fremmede lyserøde farve er et bevidst valg, så er sandet på stenenes overflader også en vigtig del af værket. »Sand er jo en grundkomponent for alt byggeri«, forklarer Bjørnstjerne. Forstørrer man et sandkorn, vil man se, at dets geometri ikke rummer rette vinkler. Derimod kanter sandkornene sig asymmetrisk rundt, som tilfældigt brudte krystaller. Alle otte skulpturer i Interspecies Campus hviler på et plateau af sandstensfliser, der er udskåret i overensstemmelse med sandkornenes forskelligartede geometri. De små sandkorn på teglstenenes overflader spiller samtidig med på kunstnernes 'flerartsfilosofi', idet de efterlader små huller og sprækker, hvor livet kan tage bolig i form af frø, der sætter sig og spirer frem, eller insekter der finder skjul. »Vi vil udfordre byggeindustrien til at tænke i et flerartsperspektiv«, fortæller Bjørnstjerne, «og til at indse, at man er nødt til at gå en kurvet vej i fremtiden«. Vi taler om RUC's rigide geometri, der er skabt som et evigt ekspanderende, retvinklet grid-system.

"Det kan man ikke mere, i naturen findes der ingen rette vinkler", siger Bjørnstjerne og fortsætter: »The right angle is the wrong angle!«

Plan over RUC's campusområde med de otte skulpturer markeret efter deres størrelser.

Invitation til at sidde - natur og skulptur i komplementær forening.

Huset ved Antwerpen er udført som en række kubiske sammenføjede blokke, der forskyder sig horisontalt og vertikalt. Murede piller, bånd og nicher skaber via små forrykninger yderligere variation og rumlig dybde.

Tegl som bærende narrativ

EN KOMBINERET BOLIG OG TEGNESTUE NORD FOR ANTWERPEN OPLEVES SOM ET MÆGTIGT TEGLMASSIV, HVORAF STØRRE OG MINDRE VOLUMENER ER BLEVET UDMEJSLET MED STOR ARKITEKTONISK PRÆCISION OG FINESSE.

»Vi har altid været tiltrukket af gulstenshuse. Og netop gule tegl var fremherskende i Belgien i mellemkrigsårene, som er en periode, vi er særligt optaget af. Vi så første gang D72 i et projekt i London og blev straks betagede af netop denne sten.«
Arkitekt Frederik Slachmuylders

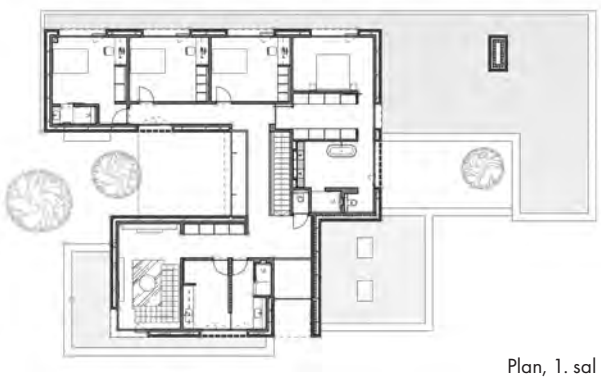

Plan, 1. sal

Stueplan

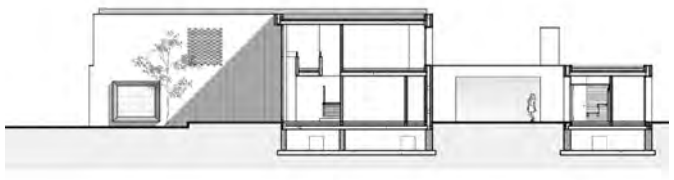

Snit

På visse tidspunkter af året glider husets lysende, dæmpet-gule teglflader fuldstændig sammen med de omgivende græsser. Som transformeres de duvende strå til stabile sten-forbandter. Blot en af mange, ligefremme og fine detaljer ved dette enestående hus.

Men det, der først og fremmest fanger blikket, er bygnings-kroppens forankrede, enkle fremtoning. Et stykke menneske-skabt natur, hvor man kunne få den tanke, at udgangspunktet har været et mægtigt teglmassiv, hvoraf større og mindre volu-mener er blevet udmejslet med stor, arkitektonisk præcision og finesse. Dette bearbejdede teglmateriale er husets bærende narrativ, som forfølges og udmøntes overalt fra de store linjer til de mindste dele. Alle øvrige materialer er underlagt teglet.

Og selvfølgelig er det kubiske, minimalistiske korpus ikke mejslet ud, men opført som sammenføjede, rektangulære blokke med flade tage. Der er et utal af rumlige forskydninger både horisontalt og vertikalt. Murede piller, bånd og nicher, bl.a. i form af tilbagetrukne vindues- og døråbninger, skaber via små forrykninger yderligere variation og rumlig dybde.

Endnu et teglelement er tilføjet, idet flere af teglfladerne er beriget med diskrete, rektangulære partier med mønstermur-værk, enten i form af perforeret mur eller fremtrukne sten.

Huset er tegnet som egen privatbolig og tegnestue af det belgiske arkitektpar Elke de Neef og Frederik Slachmuylders, SDN Architecten. Det er opført på en 6.500 m^2 stor, natur-skøn grund nord for Antwerpen, og det samlede, bebyggede areal er 625 m^2. Bolig og tegnestue er føjet sammen til én enhed i et og to plan, mens et mindre, selvstændigt anneks rummer et atelier og wellnessfaciliteter.

Tegnestuen er placeret mod ankomstarealet og vejen, mens boligen strækker sig bagud med sin primære, østvendte facade ud mod den udstrakte have, som blandt andet rummer en lille, naturlig sø. En nordvendt patio adskiller de to funktio-ner og trækker samtidig natur og dagslys ind i huset gennem et dobbelthøjt glasparti.

Den vestvendte facade mod vejen fremstår relativt lukket, her er det de store, murede flader, forskudte voluminer og tilbagetrukne vindues- og døråbninger, der er karaktergiven-de. Den havevendte østfacade er derimod mere åben med store glaspartier ud mod terrassen, der strækker sig langs hele facaden. Det definerende element på denne side af huset er et kraftigt, fremskudt, muret bånd, der binder bolig og anneks sammen. Imellem de to bygningskroppe trækkes det murede bånd med ind som teglklædt overdækning af en terrasse. Dette greb forstærker indtrykket af åbninger, der er mejslet ud af teglmassivet. Terrassen fortsætter ud i en bevokset patio, der skærmes af en teglmur mod vejen. Et parti med mønster-murværk tilfører muren stor stoflighed og skaber et point de vue for enden af terrassen.

Teglet følger med indendørs, både i indgangsparti og i boligens store opholdsrum mod haven. Her tilfører en muret pejs med tilhørende bænk i tegl stoflighed til endevæggen. Desuden er rummets store glaspartier skubbet ud i facade-planet, hvorved to bærende, teglklædte piller er rykket indendøre, hvor de tjener som rustikke, taktile elementer. I det tilstødende køkken er glaspartiet omvendt trukket ind i rummet, så murpillerne her står udendørs, hvor de giver læ og skaber en reliefvirkning.

Kombineret bolig og tegnestue, Antwerpen, Belgien
Bygherre: SDN Architecten
Arkitekt: SDN Architecten
Entreprenør: Isobuild
Ingeniør: Engelen ingenieurs
Landskabsarkitekt: Vitalis, SDN Architecten
Opført: 2020
Sten: D72 FF
Tekst: Tina Jørstian, cand. arch.
Fotos: Luuk Kramer

Den kombinerede bolig og tegnestue er placeret på en 6.500 m² stor grund med naturlig vegetation og en lille sø.

Ankomst til henholdsvis bolig og tegnestue foregår via en 5,35 meter høj tilbagetrukket niche med et stort glasparti over hoveddøren til boligen.

På havesiden er det kraftige, murede bånd trukket ind og bliver til en teglklædt overdækning af terrassen mellem bolig og anneks.

Stenen D72, produceret af dansk blåler, besidder foruden de gyldne også sart grå- og grønlige toner, som på smukkeste vis fanger vegetationens skiftende nuancer.

Situationsplan

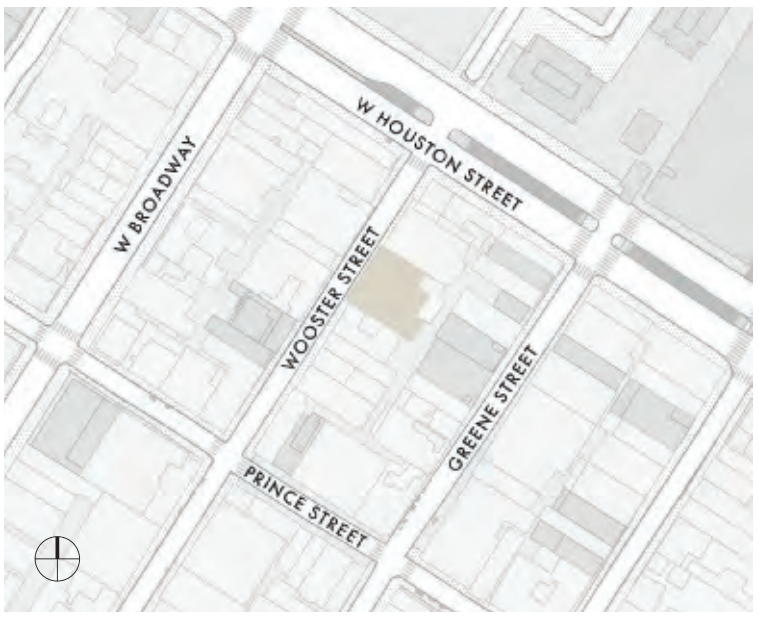

Wooster Street ligger centralt placeret i Manhattans SoHo-kvarter. Her finder man et stort antal velbevarede støbejernsbygninger fra anden halvdel af 1800-tallet, der har tjent som inspirationskilde for 150 Wooster Streets arkitektur. Foto: iStock by Getty Images

Klassiske takter i storbyen

150 WOOSTER STREET FØJER SIG KARAKTERFULDT IND MELLEM DE HISTORISKE BYGNINGER I NEW YORKS SOHO-KVARTER. PRÆCIS PROPORTIONERING OG MATERIALER SOM TEGL OG KALKSTEN SKABER TILSAMMEN ET KLASSISK UDTRYK, DER FÅR KONTRAST AF SKULPTURELLE DETALJER I STÅL.

SoHo er i dag et travlt kvarter med mange butikker og kontorer. En stor del af områdets bygninger er dog opført med produktion og lager for øje, heriblandt de særegne støbejernsbygninger fra anden halvdel af 1800-tallet. Ved hjælp af støbejern producerede man bygningselementer, som både blev brugt til hele facadekonstruktioner og til udsmykning af murede facader, gerne omkring butiksfacaden eller som en ornamenteret og stærkt udkragende gesims. Kombinationen af murværk og dekorative støbejernsdele ses overalt i bybilledet og har dannet grundlag for arkitekturen i 150 Wooster Street.

Bygningen er opført med en superstruktur og cirkulationskerne i beton, hvilket holder etagerne fri for bærende piller. Den strækker sig over otte fag og rummer to store butikker i gadeplan og kælder og herover fem lejligheder, der hver fylder en hel etage. Øverst ligger en toetagers penthouselejlighed med terrasser i bygningens fulde længde både mod gaden og gården. Penthouseetagen er trukket tilbage fra facadeplanet og dermed ikke synlig fra gaden. Øverste og nederste del af facaden er dækket af mørkegråt stål, som en reference til de historiske støbejernsbygninger. Midterdelen har murværk af cremefarvede Kolumba-sten og lodretstillede D71 HF under vinduerne, vinduer i mørkegrå indfatninger og ydre vinduesindramninger af lyse Indiana-kalksten.

Den udtryksfulde stålinddækkede butiksfacade sender hilsner til kvarterets støbejernsbygninger, mens de cremefarvede mursten føjer stoflighed og varme til facaden. Foto: Florian Holzherr

Facaden afsluttes af en stærkt udkraget gesims af galvaniserede stålplader. De kurvede metalfinner rummer både noget klassisk og helt nutidigt. Foto: Adrian Gout

150 Wooster Street er tegnet og bygget af Arcus (tidligere KUB Capital). Roger Bittenbender, chef og medgrundlægger af Arcus og tidligere chef i KUB Capital fortæller: »Det vigtigste for os var at bruge de rette materialer for at skabe en bygning, som har en historisk fremtoning, men som også føles moderne og frisk. Vi vidste fra dag 1, at vi ville bruge Petersen-sten. Mange af de smukkeste bygninger i kvarteret er opført i cremefarvede mursten, så vi har også brugt cremefarvede sten, som passer så fint til kalkstenen og metallets mørkegrå.«

Hvert fags fem vinduer over hinanden er adskilt af indramning af kalksten, der mod yderkanten er tilskåret i en vinkel, så rammen bliver smallere og fanger lyset. Rammerne er trukket cirka 13 cm frem, hvilket øger reliefvirkningen og betoner facadens vertikale linjer. Afstanden mellem rammerne er nøjagtigt tilpasset til længden af en Kolumba. Disse sten ligger i lodrette stabler mellem vinduesindramningerne. De horisontale partier mellem de store rektangulære vinduer består af D71 i Hamburg format stillet lodret og på fladen.

Øverste etage har segmentbuede vinduer og en stærkt udkraget gesims bestående af galvaniserede stålplader profileret i serpentineform. Disse metalfinner gør gesimsen til en slags Brise soleil, som filtrerer sollyset. Gesimsen forener således det klassiske med et nutidigt og skulpturelt formsprog.

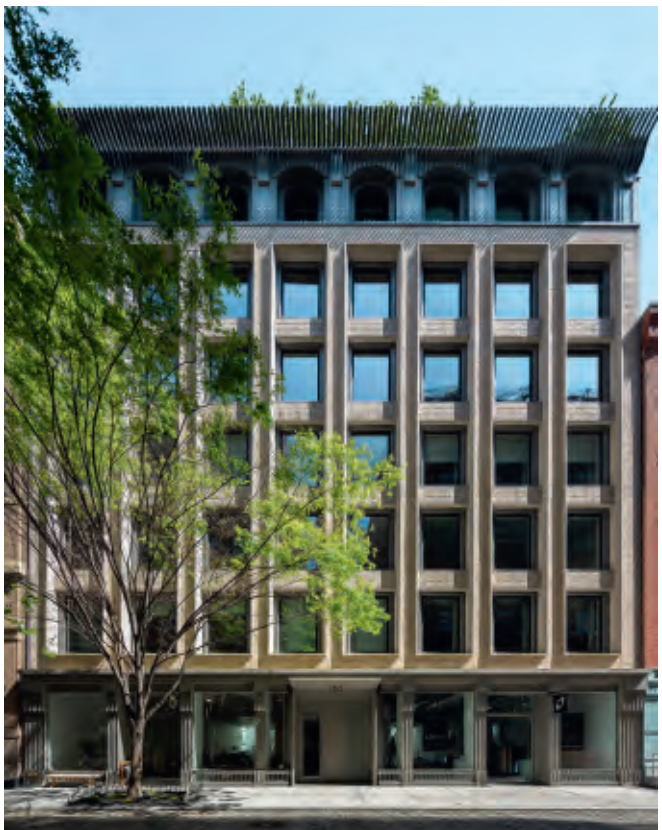

Klassiske proportioner gør facaden helstøbt og afbalanceret. Lyset artikuleres såvel af facadens rige relief i mursten og kalksten som af gesimsens smalle metalfinner. Foto: Dean Kaufman

»Petersen er ét af de få firmaer, der laver mursten, som føles autentiske. Vi ville ikke have tingene til at se perfekte ud, men som om de var lavet i hånden. Det er først og fremmest det, der appellerer til mig ved Petersen. Hver eneste sten har karakter, den har sin egen historie.« Roger Bittenbender, chef og medgrundlægger af Arcus

Lejlighedernes store, lysfyldte opholdsstuer vender mod gaden og har gulve af brede egetræsplanker. Foto: Richard Caplan

Køkken-alrummet og en mindre opholdsstue vender mod gårdsiden og har adgang til rummelige altaner. Foto: Richard Caplan

På bygningens sider, på bagsiden og den øverste, tilbagetrukne penthouse-etage er der brugt FF-mursten. »For mig er FF-mursten helt unik« fortæller Roger Bittenbender. »Jeg kan godt lige denne slanke mursten. Mange af de historiske mursten, man finder i området, har faktisk samme højde. Det er mursten af den romerske type, men i lidt forskellige længder.«

Alle fuger er muret med specialindfarvet kalkmørtel og gjort så smalle som muligt for at lade murstenene træde uforstyrrede frem. »Det er vanskeligt at finde gode mursten i dag,« konstaterer Roger Bittenbender. »Petersen er ét af de få firmaer, der laver mursten, som føles autentiske. Vi ville ikke have tingene til at se perfekte ud, men som om de var lavet i hånden. Det er først og fremmest det, der appellerer til mig ved Petersen. Hver eneste sten har karakter, den har sin egen historie.«

150 Wooster Street, New York, USA
Bygherre og arkitekt: Arcus (tidligere KUB)
Associeret arkitekt: HTO Architect
Entreprenør: Cauldwell Windgate
Ingeniør: McNamara Salvia
Opført: 2017
Sten: K71, D71 HF, D71 FF
Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Foto: Adrian Gout, Richard Caplan, Florian Holzherr og Dean Kaufman

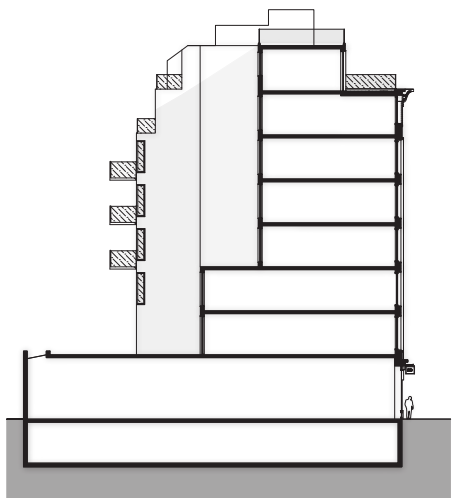

Tværsnit

Profilerede rammer af kalksten kæder vinduerne sammen. Afstanden mellem rammerne er nøjagtigt tilpasset længden af en Kolumba-sten. Felterne mellem vinduerne består af lodrette D71 Hamborg format stillet på fladen. Foto: Adrian Gout

Krematoriet på Friedhof am Hörnli er placeret langs den eksisterende lindeallé. Arkitekt Bernhard Maurer valgte at blande D71 og D91, så der opstår en camouflageagtig virkning, der får bygningen til at smelte sammen med omgivelserne.

I al stilfærdighed

KREMATORIET PÅ FRIEDHOF AM HÖRNLI, DEN STØRSTE KIRKEGÅRD I SCHWEIZ, ER PÅ SAMME TID ET AVANCERET TEKNISK ANLÆG OG EN HUMAN RAMME OM STORE FØLELSER. MURSTEN I TO FORSKELLIGE FARVER FLETTER BYGNINGEN SAMMEN MED OMGIVELSERNE OG TILFØRER STOFLIGHED OG VARME.

Tæt på centrum af Basel og nær floden Rhinen ligger kirkegården Friedhof am Hörnli, anlagt mellem 1926 og 1932 som et strengt geometrisk anlæg med bygninger i enkel klassicistisk stil. Træer og buske har siden vokset sig store og danner en grøn og organisk kontrast til de rette linjer, ligesom beplantningen skaber forbindelse til et tilstødende skovområde, som gennemskæres af den schweizisk-tyske grænse.

Friedhof am Hörnli er aksialt organiseret med en hovedakse fra indgangen i vest og mod det bakkede skovområde i øst. Aksen skæres af en nord-syd-gående akse, og i krydsningspunktet ligger to store bygninger over for hinanden omkring en central plads. Bygningerne indeholder blandt andet forskellige kapeller og rum til kistelægning og lit de parade. Bag to af siderisalitterne ligger to bygninger, der tidligere rummede de oprindelige krematorier opført henholdsvis i 1932 og 1984, der ikke længere levede op til nutidige tekniske standarder eksempelvis angående rensning af røgen. De er nu afløst af det nye krematorium, tegnet af Architekturbüro Bernhard Maurer i samarbejde med Frédéric Garrigues Architectes. Denne bygning ligger langs den nord-sydgående akse, tilplantet som lindeallé, og er placeret, så facaden flugter med den sydlige kapelbygnings endevæg og med en bygningsbredde svarende til en siderisalit.

Krematoriet fordeler sig over tre etager, hvor den øverste ligger i niveau med lindealléen, den midterste halvt nede i terrænet og den nederste under terræn. Ovnene strækker sig over alle etager med indføring af kisterne på øverste etage. De besøgende ankommer til en kvadratisk plads mellem krematoriet og den ældre kapelbygning og bevæger sig videre til en muromkranset rektangulær gård i halvdelen af bygningens bredde. Herfra kan de træde ind i et mindre rum mellem to glasvægge, hvorfra der er kig ind i det dobbelthøje ovnrum, hvor kisten føres ind i ovnen. Bag bygningen ligger den høje skorsten, der fremtræder som et fladt rektangulært volumen. Set fra ankomstpladsen oplever man derved en trinvis stigning i

En af de to monumentale kapelbygninger opført i 1932 i nyklassicistisk stil. Krematoriet er placeret bag bygningens venstre endepavillon.

Den lyse, gullige D71 er valgt fordi den matcher den ældre kapelbygnings beige puds, mens den grå D91 stemmer overens med farven på de dekorative sandstensdetaljer.

Fra ankomstpladsen oplever man bygningsdelenes trinvise stigning i højden, fra den lave gård til den høje skorsten allerbagerst.

Via det lukkede gårdrum føres man til krematoriets hovedindgang. Det perforerede murværk skærmer den besøgende, men giver samtidig kontakt til omgivelserne. Belægningen består af lokale sandsten i samme farvetoner som murstenene.

Krematorium Friedhof am Hörnli, Basel, Schweiz

Bygherre: Kanton Basel-Stadt

Arkitekt: Architekturbüro Bernhard Maurer i samarbejde med Frédéric Garrigues Architectes

Landskabsarkitekt: August + Margrith Künzel Landschaftsarchitekten

Byggeledelse: BfB Büro für Bauökonomie

Ingeniør: Bollinger + Grohmann

Opført: 2017

Sten: D71 DNF, D91 DNF

Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker

Fotos: Paul Kozlowski

bygningsdelenes højder, der på symbolsk vis udtrykker en forbindelse mellem denne verden og det hinsides.

Arkitekt Bernhard Maurer forklarer: »På den ene side er kremeringen en meget industriel og reguleret proces. Krematoriet er en arbejdsplads. På den anden side er det en ekstrem situation for de besøgende at skulle sige farvel. Friktionen mellem disse to verdener var interessant for os, og vi ønskede at bringe dem sammen.«

Muren i gården ud mod lindealléen er udført som et åbent fletværk af forskudte, stablede løbere, hvorved der skabes visuel forbindelse mellem gården og alt det grønne på den anden side. Et tilsvarende semitransparent murværk omkranser den øverste del af bygningen. I ovnrummet er der anbragt vinduer bag denne skærm, kun et enkelt højtsiddende vindue for enden af bygningen er uafskærmet og sender blikket mod himlen.

Arkitekter og bygherre valgte Petersen Tegl på grund af det store udbud af farver. »Murværket er udført i et miks af stenene D71 og D91, hvis farver genfindes i det oprindelige krematorium. D71 matcher nøjagtigt den cirka 100 år gamle bygnings beige pudsede facader, mens den mørkere, grålige D91 rammer tonerne i sandstenen, der er anvendt i base, gesims, hjørner og i indramning af vinduer,« fortæller Bernhard Maurer. »Vi udviklede to forskellige arkitektoniske sprog for henholdsvis eksteriøret og interiøret. Udadtil var ideen at skjule bygningen, at skabe noget intimt og tilbagetrukket. Bygningen skulle ikke tiltrække sig for megen opmærksomhed, da kirkegården også bruges rekreativt som park. Derfor blandede vi D71 og D91 for at opnå en camouflage-virkning. Når man går indenfor, er D71's lyse, gullige toner derimod brugt i den nederste del og den grålige D91 i den øverste del.«

Udadtil toner krematoriet derved sammen med omgivelserne. Indadtil opstår en visuel klarhed, der virker velgørende, når man skal tage afsked.

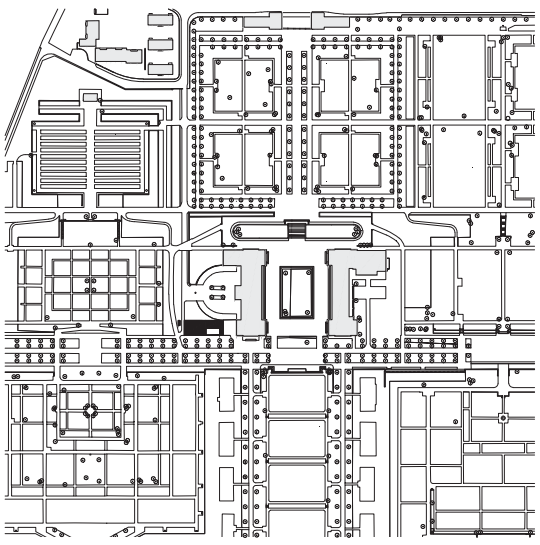

Situationsplan

Stueplan

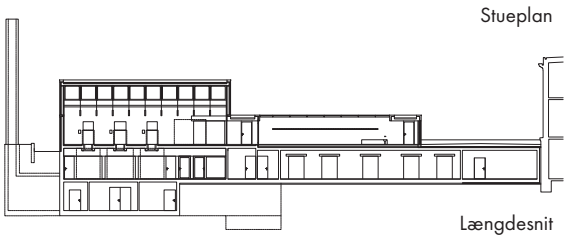

Længdesnit

Krematoriets bredde er afstemt efter bredden af kapelbygningens endepavillon. De to bygninger er forbundet, så kisterne kan fragtes direkte fra kapellerne til krematoriet.

I det dobbelthøje ovnrum består den nederste del af muren af den lyse, gullige D71, mens den øverste del er udført som et bånd af den grå D91. Lyset filtreres gennem vinduer placeret bag facadens murede gitterværk.

Facadernes farveblandinger giver indtryk af lys og struktur i samspil med træernes bark og blade. Det perforerede murværk filtrerer lyset og føjer lethed og dybde til arkitekturens enkle former.

Det nye krematorium finder man i en birkelund på kirkegården til Aabenraa Sogn. Den indeliggende søjlegang mod syd er markeret med tre murede søjler. Solcellerne på det ensidige tag dækker cirka 75% af krematoriets elforbrug.

Den obligatoriske skorsten er integreret som et markant og skulpturelt teglelement og skråner op mod bygningens nordøstlige hjørne.

Facadernes mønstermurværk frembringer en markant reliefvirkning, som skaber variation og liv henover de store flader. Mønstret skabes dels af fremtrukne sten, dels af perforeringer. Zeni Arkitekter tegnede sten i specialformater til skorstenes murværk.

Den overdækkede søjlegang tilbyder læ og formidler samtidig overgang til krematoriets indre.

»I krematoriet har vi udnyttet at stenenes stoflighed og rige farvespil vækker positive associationer, og ikke mindst at man oplever så at sige at falde til ro i stenenes naturlige og genkendelige materialitet.«
Arkitekt Torben Engsig Svan Sørensen

I interiøret er der anvendt D72, der besidder et både levende og blødt udtryk.

Enkelt, robust og værdigt

NYT KREMATORIUM I AABENRAA HENTER KVALITET OG VÆRDIGHED I VANDSTRØGNE TEGL OG UDSØGT BEARBEJDNING AF MATERIALET, BLANDT ANDET EN VIRKNINGSFULD ANVENDELSE AF MØNSTERMURVÆRK.

At træde ind i et krematorium kan for pårørende være forbundet med store, overvældende følelser af sorg og fortvivlelse. Krematoriet skal kunne favne dette, værdigt og hensynsfuldt. Zeni Arkitekter har med en række enkle greb på forbilledlig vis løst denne opgave i det nye krematorium til Aabenraa Sogn. Det er beliggende i en birkelund på den eksisterende kirkegård.

Hidtil har efterladte almindeligvis ikke haft adgang til landets krematorier, men der er en bevægelse mod at åbne dem, og i Aabenraa var det bygherrens ønske, at netop det aspekt blev tilgodeset.

Som pårørende nærmer man sig krematoriet sydfra og bydes lavmælt velkommen af en harmonisk og robust bygning i mørktonede tegl. Skalaen er menneskelig, proportioner og formsprog genkendeligt. En indeliggende, overdækket søjlegang bryder den sydvendte facade og skaber et rum, der formidler overgangen til krematoriets indre. Samtidig markeres indgangen, og de pårørende gives ly og læ.

Allerede på afstand er det tydeligt, at murfladerne er mere taktile end det, stenene alene kan tilvejebringe, selvom der er tale om en yderst stoflig sten, nemlig D49 fra Petersen.

Overalt er bygningens facader beriget med mønstermurværk med en markant reliefvirkning, som skaber variation og liv henover de store flader, som grundet bygningens funktion kun brydes af få åbninger.

Mønstret er skabt af fremtrukne sten, bortset fra et par steder, hvor det dannes via perforeringer. I søjlegangens gavl filtrerer hullet murværk således dagslys ind i det overdækkede rum.

Krematoriebygningen er opført som et ganske enkelt rektangulært volumen, orienteret øst-vest. Selvom det ikke synes sådan sydfra, er der tale om en relativt høj bygning – ovnrummet kræver plads, også i højden. Det er placeret mod nord, hvilket har muliggjort ensidig taghældning, så taget skråner mod sydfacaden, hvor den lavere tagfod bidrager til den venlige og imødekommende skala.

Skorstenen – et nødvendigt element i alle krematorier – er ikke forsøgt gemt væk, men er i stedet integreret som et markant teglelement i bygningen. Den er givet et skulpturelt og himmelstræbende udtryk, idet den skråner op mod komplekses nordøstlige hjørne. De skrånende sider mod syd og vest er muret som strømskifter, en gammel, men i dag sjældent brugt teknik, som blandt andet kan ses i ældre kirkebyggeri. Skorstenens afsæt fra taget har afstedkommet en smal, vandret flade langs tagryggen, inden taget knækker over i hældningen. Et lille, resolut greb, der også sikrer, at tagformen ikke bliver for spids.

Krematoriet er blandt de første i landet med faciliteter for pårørende, hvilket har betydet, at den høje materialekvalitet, der kendetegner eksteriøret, er trukket med ind i de semioffentlige rum. Tegl går blandt andet igen som vægbeklædning, dog i en lys udgave, den dæmpetgule D72, der besidder et på en gang levende og blødt udtryk. Også ovnrummet står med disse lyse, venlige teglflader, fordi der i dag er pårørende, der ønsker at følge kisten helt frem til ovnen. Det sker dog fra et tilstødende pårørenderum, hvor et stort glasparti kan gøres transparent.

Sammenfattende viser det nye krematorium i Aabenraa, at en ganske enkel bygningskrop kan tilføres prægnans og kvalitet gennem materialevalg og håndværksmæssig bearbejdning. I dette tilfælde genererer de gedigne, naturlige materialer, mønstermurværket og den diskrete hilsen til gammelt klassisk kirkebyggeri både den ønskede værdighed og en robust jordbundethed, som ikke blot klæder bygningen, men også de omkringstående birketræer.

Aabenraa Krematorium

Bygherre: Aabenraa Sogn
Arkitekt: Zeni Arkitekter
Ingeniør: OJ Rådgivende Ingeniører
Murer: Peter S. Nielsen
Færdiggjort: 2021
Sten, facader: D49 DNF, D49 i specialformater til skorsten,
Interiør: D72 DNF
Tekst: Tina Jørstian, cand.arch.
Fotos: Anders Sune Berg

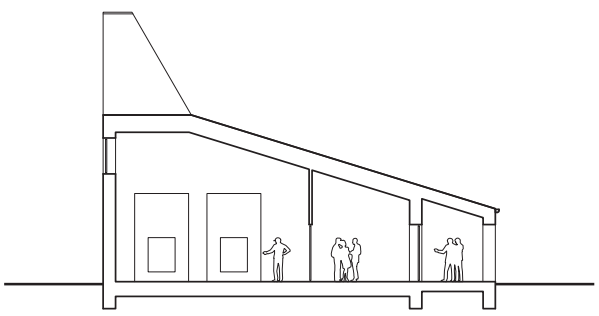

Tværsnit

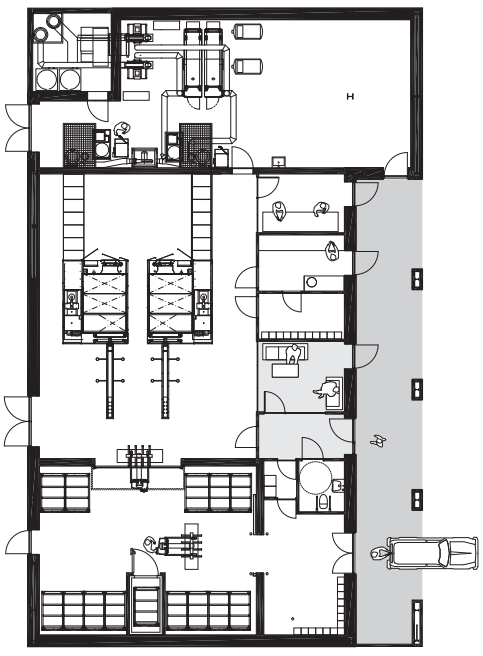

Plan

Situationsplan

Det var en afgørende præmis for det nye byhus, at det skulle beklædes med en sten, der kunne understrege og artikulere facadens vertikalitet.

Også mod gården, hvor stueetagen er trukket frem, er facaden teglbeklædt.

Samtlige Kolumba har et aftryk af en tommelfinger fra personen, der har strøget stenen.

Karel du Jardinstraat

ET NYT BYHUS I HJERTET AF AMSTERDAM TILTRÆKKER SIG POSITIV OPMÆRKSOMHED BLANDT ANDET PÅ GRUND AF SIN INNOVATIVE TEGLBEKLÆDNING.

Amsterdams bydel De Pijp, der betyder 'Røret', var engang et arbejderkvarter, der menes at være opkaldt efter sine lange, lige gader. Senere blev studerende og kunstnere tiltrukket af de billige boliger, blandt andre havde Piet Mondrian i begyndelsen af 1900-tallet sit atelier her, og bydelen udviklede sig til at være Amsterdams latinerkvarter.

Også i dag er De Pijp en stemningsfuld og attraktiv bydel, der rummer museer, gallerier og restauranter af mange forskellige nationaliteter. Kvarteret er også et eftertragtet sted at bo, og i 2015 købte den familieejede ejendomsvirksomhed Caransa Groep bygningerne Karel du Jardinstraat 61-67 med henblik på at udvikle og forvandle dem til et boligkompleks med offentlige funktioner i stueetagen. ZZDP Architecten blev engageret til opgaven, og i dag fremstår bygningerne smukt og harmonisk integreret i gadens arkitektur.

Karel du Jardinstraat 61-63, der er opført i 2020-21, har haft mange funktioner gennem årene, indtil de blev erhvervet af Caransa Groep. Ejendommene har blandt andet rummet kontorer for tøjindustrien, og de har været anvendt af bydelens administration.

Den renoverede del af det omfattende projekt udgøres af to bevarede femetages murede bygninger, nr. 61-65, der er fuldt transformerede. Husene har blandt andet fået nye dør- og vinduespartier, nyt tag og et glastårn er blevet tilføjet.

Projektets nybygning, nr. 67, erstatter en oprindelig toetages bygning, der blev revet ned. Den nye bygning er på fem etager, men er en del lavere end de to andre på grund af en mindre etagehøjde. Huset indeholder 24 lejligheder, alle på to etager.

De Pijp kvarteret er kendetegnet ved sine murstenshuse, så tegl var det indlysende valg til bygningen, der skulle opføres. Arkitekter og bygherre ønskede samtidigt at bygningen skulle have sit helt eget tegludtryk. Først og fremmest skulle der vælges en sten, der kunne understrege og artikulere facadens vertikalitet, hvorfor Kolumbas format var oplagt.

Mod Karel du Jardinstraat er den velproportionerede facade karakteriseret af syv karnaptårne, der løber fra første sal og op i taget, hvor de afsluttes med en flad tagform. Imellem de markerede karnapper er der udformet indeliggende altaner til samtlige lejligheder.

Situationsplan

I sit udtryk er nybygningen enkel, taktfast og velproportioneret. Facadens vertikale linjer er skabt af syv karnaptårne, der løber fra første sal og op i taget, hvor de afsluttes med en flad tagform. Imellem de markerede karnapper er der udformet indeliggende altaner til samtlige lejligheder. Stueetagens vinduespartier underordner sig facadens modul og vertikale linjer.

Tegl i vandrette bånd løber langs terræn, over stueetagen og under karnappernes vinduespartier. Her er Kolumba i specialformater placeret på to måder, dels på fladen, dels er der mellem hver sten placeret en Kolumba med målene 490 x 100 x 15 mm, som en lodret liste. Det taktfaste relief frembringer et spil med lys og skygge, som forandrer husets udtryk hen over dagen.

Også altanernes indvendige sider er beklædt med Kolumba, her udelukkende placeret på fladen. Når man går gennem gaden, ser man tydeligt altanernes rustikke teglvægge, og huset opleves som et massivt teglhus på trods af de store glaspartier.

Bygningens havefacade er mindre artikuleret, her er ingen karnapper og altaner,men gadefacadens detaljering med lodrette tegllister gentages. Stueetagen er i haven udvidet med en fremtrukken glasbygning med fladt tag, der lægger 50 m² til forretningslokalerne.

Når man spadserer ned gennem Karel du Jardinstraat og får øje på det nye ensemble, og ikke mindst nybygningen, bliver man i godt humør. Huset vidner om en lyst og en evne til at nytænke brugen af tegl, samtidig med at respekten for stenens natur er bibeholdt. Huset er et stykke raffineret design. Sprødhed og elegance i brændt ler.

For at opnå det ønskede facadeudtryk anvendte ZZDP Architecten en Kolumba placeret på fladen kombineret med samme sten udført som en lodret liste. Resultatet er et spil af lys og skygge, som gør huset foranderligt hen over dagen.

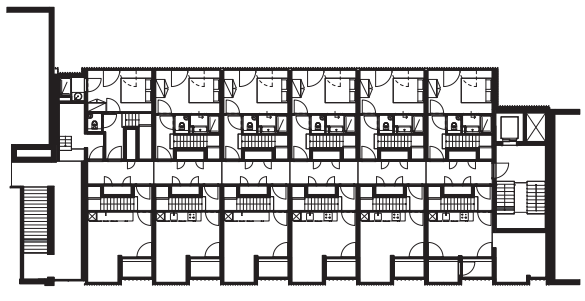

Plan, 2. etage

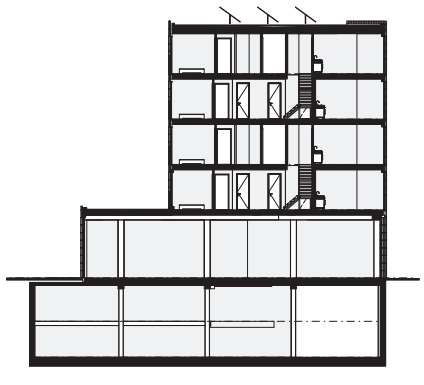

Tværsnit

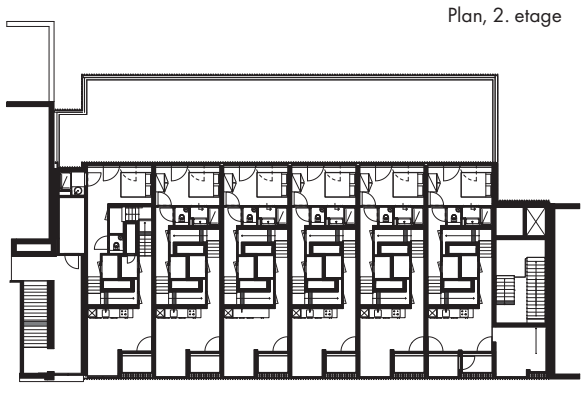

Plan, 1. etage

Karel du Jardinstraat, lejlighedskompleks og forretning, Amsterdam, Nederlandene

Bygherre: Caransa Groep
Arkitekt: ZZDP Architecten
Entreprenør: Hillen & Roosen B.V.
Ingeniør: Van Rossum Raadgevende Ingenieurs B.V.
Færdiggjort: 2021
Sten: Kolumba, specialfarve F-402, specialformater:
490 x 100 x 38 mm og 490 x 100 x 15 mm
Tekst: Ida Præstegaad, cand. arch.
Fotos: Luuk Kramer

I Bremens travle forretningsgade Obernstrasse føjer Johann Jacobs Haus sig ind i gadebilledet. Arkitekturen er nutidig, men med tydelige forbindelser til de omkringliggende historiske bygninger, hvad angår materialevalget såvel som de enkelte arkitektoniske motiver.

Kaffehuset

I DEN GAMLE HANSESTAD BREMEN GRUNDLAGDE JOHANN JACOBS I 1895 EN KOLONIALFORRETNING, DER BLEV BERØMT FOR SIN GODE RISTEDE KAFFE. BYENS NYOPFØRTE JOHANN JACOBS HAUS ÆRER GRUNDLÆGGEREN, OG ARKITEKTONISK KNYTTES FORTID OG NUTID SAMMEN.

Johann Jacobs Haus, der er tegnet af Felgendreher Olfs Köchling Architekten, er placeret mellem den travle forretningsgade Obernstrasse, den smalle passage Grosse Waagestrasse og det bagvedliggende byrum Jacobshof. Bygningen indgår i det såkaldte Balgequartier, et pionerprojekt for byudvikling i Bremen, der omfatter fire historiske bygninger og skaber en ny forbindelse mellem Obernstrasse og floden Weser. Foruden Johann Jacobs Haus omfatter Balgequartier Kontorhaus am Markt, beliggende ud til byens markedsplads, samt ud mod Jacobshof bygningerne Neues Essighaus og renæssancebygningen Stadtwaage, hvor byens købmænd i sin tid fik vejet deres varer.

Beliggenheden blandt historiske bygninger, hvoraf mange er fredede, har sat et afgørende arkitektonisk præg på Johann Jacobs Haus. Bygningen fremstår som en sluttet blok med tre vandrette indryk på hver sin side af bygningen, placeret i samme højde som de omkringliggende huses gesimser. Indrykket ligger i niveau med fjerde sal ud til Obernstrasse, i niveau med tredje sal mod Grosse Waagestrasse og med anden sal mod Jacobshof. Dette trinvise fald accentuerer et terrænfald på omtrent tre meter fra Obernstrasse til Jacobshof og tegner sig som en trappeprofil, som kan minde om typiske hanseatiske trappegavle. Ydermere lader indrykkene lyset få bedre adgang til gadeniveau.

Store rundbuede vinduer fra gulv til loft i stueplan giver masser af lys til det indre og en fornemmelse af transparens, idet kig igennem bygningen er mulige. Desuden sender de buede vinduer hilsner til Bremens historiske arkader og portaler. De øverste fire etager har derimod rektangulære vinduer, der bliver smallere jo højere oppe, de er placeret, og dermed synes at skubbe sig sammen omkring midten af hver facade. Denne trinvise forskydning forstærker referencen til de historiske trappegavle. Facaderne er desuden udsmykket med delvist oprindelige relieffer, der på hver sin facade henviser til henholdsvis kaffens, teens og kakaoens vej fra høst til tilberedelse.

Johann Jacobs Haus er opført af skiver af in-situstøbt beton og med en cirkulationskerne til trappe, elevator og service. Konstruktionsformen betyder, at der ikke behøver at være bærende piller i interiørerne, som derfor fremstår

Johann Jacobs Haus er del af det såkaldte Balgequartier, der også omfatter renæssancebygningen Stadtwaage. Mellem det gamle og det nye hus ligger det nyindrettede byrum Jacobshof med udeservering fra Johann Jacobs Haus' café.

Indryk på hver af bygningens tre facader er afstemt efter de omkringliggende bygninger og sørger desuden for, at der kan trænge mere lys ned i gader og byrum.

Situationsplan

åbne og mulige at tilpasse til vekslende brugsønsker. Arkitekt Christian Felgendreher, partner i Felgendreher Olfs Köchling Architekten, forklarer: »Målet var at bygge et hus, der er meget fleksibelt, og som kan bruges på helt nye måder om eksempelvis 50-60 år. Cirkulationen er derfor reduceret til et minimum, og etagehøjderne er meget generøse.«

Facaderne er udført som skalmur af D48 Petersen-mursten og med vinduer i bronzeindfatninger. Materialevalget bidrager yderligere til at skabe forbindelse til de historiske omgivelser. »Petersen-stenen relaterer sig til murstensbygninger fra 1910'erne og 20'erne, der har brunlige toner, hvorimod bygningerne fra efterkrigstiden har mere orange toner« fortæller Christian Felgendreher. »Vi ønskede at skabe en subtil kontrast. Petersen-stenen var perfekt, da den har de brunlige toner, men også nogle orange toner, så den bringer alting sammen.« Kontrasten mellem de mørke sten og lyse sandfarvede fuger fremhæver desuden krydsforbandtet såvel som de enkelte sten i alle deres varierende toner og stoflighed.

Mod Obernstrasse rummer bygningen en chokoladebutik og en café i stueetagen. Mod Jacobshof ligger Johann Jacobs Haus' egen butik og café, der også fungerer som lobby for resten af bygningen. Caféen har udeservering i Jacobshof, der er omdannet fra en trist baggård til et attraktivt byrum. Derudover indeholder bygningen kontorer, mødelokaler, begivenhedsrum og et risteri, som blandt andet bruges til kurser i kaffebrygning, og som har adgang til en tøndehvælvet loggia med udsigt over Stadtwaages tag og gavle. Her, som overalt i huset, møder historien vores tid i levende dialog.

Johann Jacobs Haus, Bremen, Tyskland
Bygherre: Obernstraße 20 GmbH & Co KG
Arkitekt: Felgendreher Olfs Köchling Architekten
Konstruktionsledelse: ARGE Gödecke & Janssen
Ingeniør: Wetzel & von Seht
Opført: 2020
Sten: D48 DNF
Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Foto: Philip Heckhausen

Loggiaen på 4. sal har tøndehvælv, apsis-formede endevægge og konkavt afskårne værn: alt sammen buede former, der skaber kontrast til bygningens mange rette, stumpe og spidse vinkler.

Bygningen bliver trinvist smallere opadtil, mens vinduerne samler sig omkring midten. En subtil reference til Bremens historiske trappegavle.

»Vi ønskede at skabe en subtil kontrast. Petersen-stenen var perfekt, da den har de brunlige toner, men også nogle orange toner, så den bringer alting sammen. Kontrasten mellem de mørke sten og lyse sandfarvede fuger fremhæver desuden krydsforbandtet såvel som de enkelte sten i alle deres varierende toner og stoflighed.«
Arkitekt Christian Felgendreher

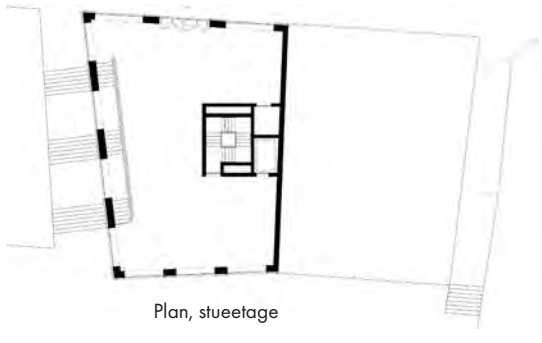

Plan, stueetage

Plan, 4. sal

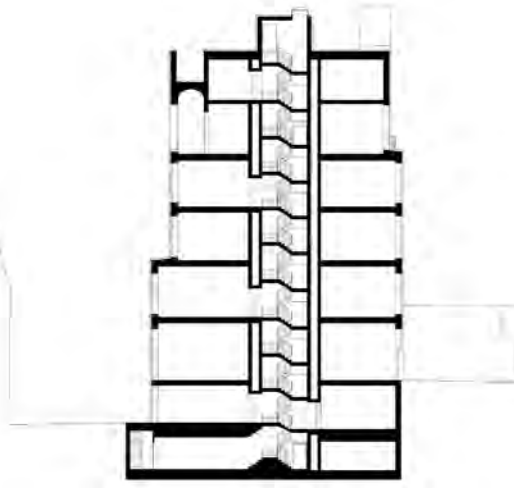

Tværsnit

Gulvets geometri er videreført i loftet, der er udført i otte forskellige pentagoner. Materialet er opskummet, jetvandskåret aluminium fra genbrugte aluminiumsdåser, der både reflekterer lyset og er lyddæmpende.

Gulvet i hele kirken er udført som fem cm høje, femkantede klinker skabt i tysk blåler, som fremstår sart lysegule efter brænding. For at opnå den ønskede flade er klinken udført i to varianter, hvor den ene spejler den anden.

Meditativ forsvinden i tegl

GULVET I TREKRONER KIRKE I ROSKILDE KOMBINERER EN 1000 ÅR GAMMEL TRADITION FOR TEGL MED NY GEOMETRI OPDAGET PÅ WASHINGTON UNIVERSITY I SEATTLE.

Det giver de bedste betingelser, når en kunstner, der skal skabe kunst i et bygningsværk, bliver inviteret tidligt ind i processen. Og det var netop situationen for Henrik Plenge Jakobsen, da han blev bedt om at udsmykke Trekroner Kirke tæt ved Roskilde.

Trekroner Kirke er på mange måder usædvanlig. Planerne om en ny kirke i sognet opstod allerede i begyndelsen af 90'erne efter befolkningstallet i en årrække var vokset støt, især efter etableringen af Roskilde Universitetscenter i 1972.

Mange udfordringer skulle overvindes, før planlægningen i begyndelsen af 2000 kunne gå i gang. Menighedsrådet ønskede ikke at lade udformningen bero på resultatet af en arkitektkonkurrence. I stedet blev der afholdt workshops, hvor en række ønsker blev defineret. Blandt andet at udformningen symbolsk skulle pege på både treenigheden og de 12 apostle, og at bygningen, foruden kirkerum, skulle indeholde rum til møder og til individuel fordybelse. Hvad angår den ydre form, var menighedsrådet inspireret af Le Corbusiers ikoniske Chapelle Notre-Dame

»I Trekroner Kirke er kunsten ikke noget særskilt, der er kommet til efter kirken er blevet bygget. Helt fra starten arbejdede vi tæt og indbyrdes respektfuldt sammen med kunstnerne, så arkitekturen og kunsten blev en helhed.«
Nicolai Overgaard, arkitekt, partner, Rørbæk og Møller Arkitekter

Til fremstilling af kirkens organiske kurver fremstillede entreprenøren over 200 forme til i alt ni in-situ støbninger.

Vægbeklædning, bænke og alterskranke er udført i asketræ, hvis lyse toner harmonerer smukt med den lyse gulvklinke.

Dagslyset siver ned gennem ovenlyset, der løber langs bygningens bugtende perimeter. Korset, skabt af Henrik Plenge Jakobsen, er gennemhullet, og de fem huller gengiver tilsammen en stump af stjernebilledet Nordkorset, hvor naturen har trukket de samme streger.

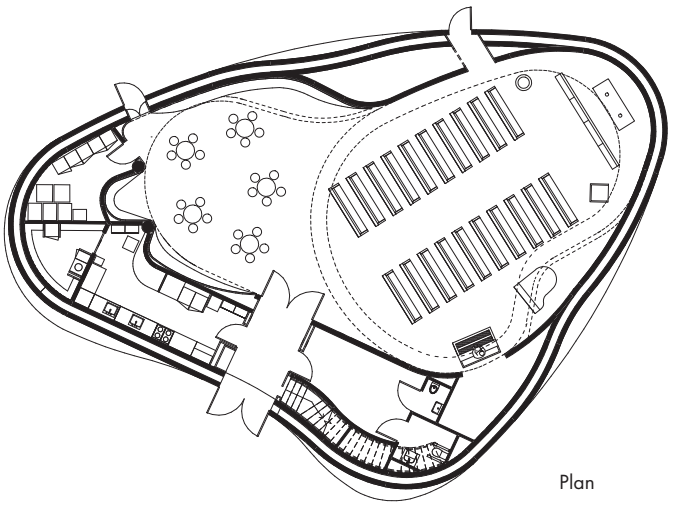

Plan

»At lægge et teglgulv i en moderne kirke er desuden en smuk og oplagt videreførelse af en tradition, som vi har kendt til i tusinder af år.« Kunstner Henrik Plenge Jakobsen

du Haut i Ronchamp, og man ønskede sig en bølget, organisk form uden vinduer. Næste skridt var at bede Rørbæk og Møller Arkitekter om at omsætte ideerne til en konkret bygning, der stod færdig i foråret 2019.

Det er en stærk og overraskende oplevelse at træde ind i kirken, hvis indre står i stor kontrast til den stramt lukkede betonfacade. Man kan overskue hele det lyse, venlige rum, så snart man er trådt indenfor. Dagslyset siver ned gennem tagets ovenlys, der løber langs bygningens bugtende perimeter. Herfra spredes det med jævnt graduerede overgange over alle flader og skaber en helhed af skønhed og harmoni.

Kunstnerisk ansvarlige Henrik Plenge Jakobsen, der også var projektleder og konsulent, bad to andre kunstnere, Alexander Tovborg og Lea Porsager, om at være med. Da de tre blev tidligt inddraget i projektet, er det forbilledligt og overbevisende lykkedes at integrere kunsten i arkitekturen. Lea Porsager udførte døbefonten i sydafrikansk sodalit og dåbsfadet i bronze. Alexander Tovborg udførte alteret i eg. Plenge Jakobsen udførte hoveddøren og et vindue af tynde agatskiver indfældet i glas.

Plenge Jakobsen vidste, at han ville anvende et naturligt materiale til gulvet, gerne dansk og ikke beton. Han har tidligere samarbejdet med Petersen Tegl, da han skabte et klinkegulv i Trafiktårnet, tegnet af Tranberg Arkitekter, i København. Så det var oplagt at spørge teglværket i Nybølnor, om de ville indgå et nyt samarbejde – og svaret var naturligvis ja.

Inspirationen til gulvets mønster fik Plenge Jakobsen, da han læste om opdagelsen af en ny femkant, der kan danne flade, gjort af tre matematikere, Casey Mann, Jennifer McLoud og David Von Derau fra Washington University i Seattle.

Ideen blev ført ud i livet og resultatet, femkantede klinker, er udført i tysk blåler som fremstår sart lysegule efter brænding. For at skabe fladen er den femkantede klinke udført i to varianter, hvor den ene spejler den anden. Klinken er fem cm tyk og er lagt i 15 mm våd mørtelfuge.

Plenge Jakobsen er tilfreds med resultatet: »Funktionelt er teglklinker en stor fordel for indeklimaet, og også visuelt lever gulvet helt op til mine forventninger. Bortset fra korset har vi undgået kristen ikonografi i kirken. I stedet kan man meditativt forsvinde væk i ornamentikken, som blandt andet findes i gulvet. At lægge et teglgulv i en moderne kirke er desuden en smuk og oplagt videreførelse af en tradition, som vi har kendt til i tusinder af år.«

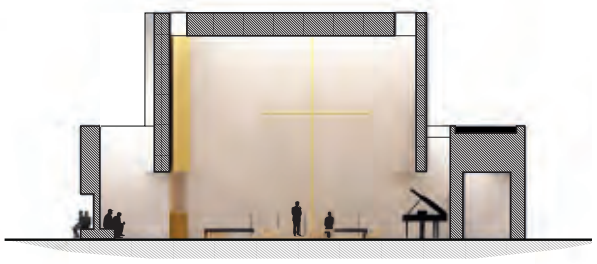

Tværsnit

Længdesnit

Trekroner Kirke, Roskilde
Bygherre: Himmelev Menighedsråd
Arkitekt: Rørbæk og Møller Arkitekter
Færdiggjort: 2019
Projektleder af kunstnerisk udsmykning, inkl. udformning af gulv: Henrik Plenge Jakobsen
Sten: Femkantede, håndlavede sten i tysk ler
Tekst: Ida Præstegaard, cand.arch.
Fotos: Anders Sune Berg

Situationsplan

Gedigen og graciøs

MATERIALERNES TEKSTURER OG FACADENS KLARE LINJEFØRING ER VÆSENTLIGE ARKITEKTONISKE PRINCIPPER I NYERE BEBOELSESEJENDOM I NEW YORK. SKØNT I FAMILIE MED SINE HISTORISKE NABOER TALER BYGNINGEN ET NUTIDIGT SPROG.

Det historiske West Village-kvarter i New York rummer mange bevaringsværdige huse. At bygge nyt her kræver et særligt hensyn, som beboelsesejendommen i Jane Street, tegnet af David Chipperfield Architects, til fulde demonstrerer. Materialevalg og præcis komposition er afgørende faktorer i denne balancekunst, hvor resultatet er et hus, der nok tager bestik af omgivelserne, men samtidig har sin egen, selvstændige karakter.

Mursten, klassisk proportionerede vinduer, metalelementer såsom brandtrapper, gitre og porte samt horisontale gesimser og overliggere, er arkitektoniske elementer, der optræder i de omkringliggende bygninger. »Dette basale arrangement var vores udgangspunkt,« forklarer Mattias Kunz, arkitekt og director ved David Chipperfield Architects. »Vi udviklede noget, der er en anelse mere ekspressivt end de historiske bygninger, men samtidig en arkitektur, der fejrer disse elementer. En nutidig bygning, som føles hjemme i New York.«

Bygningen forener forskellige beboelsestyper. To lejligheder i to plan, med egne indgange fra gaden, er placeret nederst i hver ende, omtrent som var der tale om selvstændige byhuse. Til hver af dem hører tillige en have i gården. Mellem de to nedre lejligheder ligger ejendommens hovedindgang og indkørsel til en garage. På tredje og fjerde etage er der lejligheder i ét plan og ovenover, på fjerde og femte etage, en stor penthouselejlighed med taghave i husets fulde længde.

De fire midterste etager er dækket af mørkerøde Kolumba-sten med røde skrabefuger. »Kolumba-stenen giver en smuk tekstur, næsten som et tekstil,« fortæller Mattias Kunz. »Leret er et naturligt materiale, og brændingen skaber variationer og forskellige nuancer. Det er en rød bygning, men der er også momenter af gult, grønt og blåt.«

Altangitre, låger, vindues- og dørindfatninger er i mørk bronze, der forstærker bygningens varme fremtoning. Nederste etage og penthouse-etagen står i rød indfarvet beton, der matcher murstenenes farve. Den røde beton går desuden igen hen over facaden i vinduesoverliggere, midterposter og gesimser. Mattias Kunz forklarer: »Byggebranchen er gearet til fuldkommen præcision, men det skaber også en vis monotoni og karakterløshed. Ved at bruge den smukke Kolumba-sten tilfører vi tekstur og unøjagtigheder i kontrast til betonelementerne, der er mere kontrollerede.«

Facadens opbygning følger det tredelte skema, som man finder i klassisk arkitektur. En klart markeret base, dernæst en midterdel strækkende sig over fire etager, der øverst afsluttes af en stærkt udkraget gesims og den tilbagetrukne penthouse-etage. Bortset fra partiet omkring hovedindgangen er facaden fuldkommen spejlsymmetrisk, og anden til sjette etage er desuden opbygget som horisontale bånd af ens, gentagne fag. Alt sammen igen klassiske træk, der får

Enkle linjer og røde mursten går igen i bygningerne i Manhattans West Village-kvarter. Kolumba-stenene og en yderst præcis facadekomposition får imidlertid 11-19 Jane Street til at træde frem i gadebilledet.

»Vi er altid interesserede i bygningens bæredygtighed i den forstand, at bygningen kan leve og forstås i mange generationer. En arkitektur, der har materialemæssig kvalitet og substans.«
Arkitekt Mattias Kunz

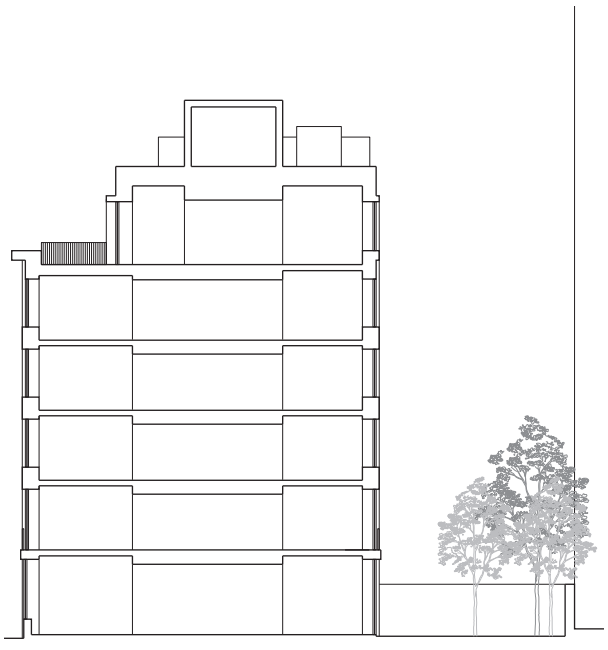

Tværsnit

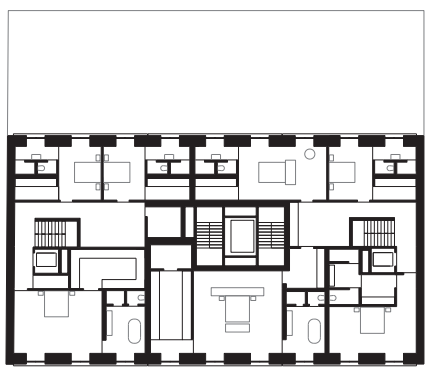

Plan, 1. etage

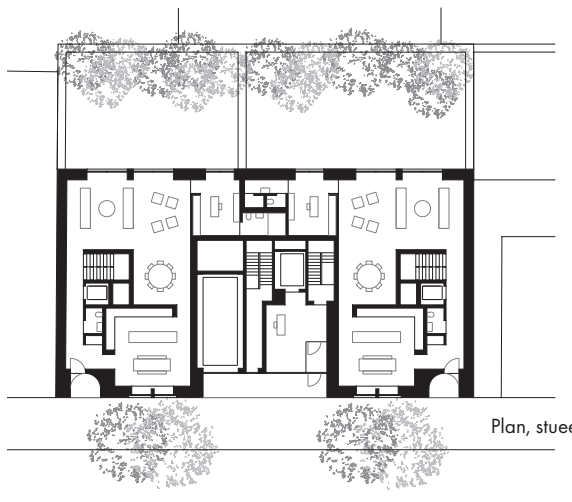

Plan, stueetage

»Byggebranchen er gearet til fuldkommen præcision, men det skaber også en vis monotoni og karakterløshed. Ved at bruge den smukke Kolumba-sten tilfører vi tekstur og unøjagtigheder i kontrast til betonelementerne, der er mere kontrollerede.«
Arkitekt Mattias Kunz

Forskellige vinduestakter vidner om forskellige funktioner bag facaden. Bag de dobbelte vinduer på tredje og fjerde etage er der opholdsrum, mens der er soveværelser bag anden og femte etages smallere vinduer.

Haven bag bygningen har en belægning af samme Kolumba som anvendt i facaden. Foto: Evan Joseph

facaden til at fremtræde harmonisk og stabil. »Skønheden ved Kolumba-stenen ligger deri, at den relaterer sig til bygningens horisontale linjer. I kraft af dens længde og langstrakte proportioner føles den bærende, den er lagt til rette, men samtidig er linjerne delikate og lette« siger Mattias Kunz.

De forskellige vinduestakter vidner om bygningens funktioner. På tredje og fjerde etage gemmer der sig fortrinsvis opholdsrum bag facaden, så her er vinduerne brede og delt i to af en midterpost. Samme type vinduer finder man også i de omkringliggende historiske bygninger. På anden og femte etage er der fortrinsvis soveværelser bag facaden, her er vinduerne smallere, så rummet bagved bliver mere privat.

Valget af de gedigne materialer og et formsprog, der på samme tid er nutidigt og klassisk, følger af arkitekternes intention om at skabe en bygning, der kan holde i mange år. »Vi er altid interesserede i bygningens bæredygtighed,« forklarer Mattias Kunz »i den forstand at bygningen kan leve og forstås i mange generationer. En arkitektur, der har materialemæssig kvalitet og substans.«

11-19 Jane Street, Beboelseshus, New York, USA
Bygherre: Edward J. Minskoff Equities
Arkitekt: David Chipperfield Architects
Landskabsarkitekt: Wirtz International
Konstruktionsingeniør: DeMarco Ysrael A. Seinuk
Entreprenør: Sciame Construction3
Opført: 2018
Sten: Facade og belægning i gårdhave: K48
Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Foto: Florian Holzherr og © Evan Joseph

»Skønheden ved Kolumba-stenen ligger deri, at den relaterer sig til bygningens horisontale linjer. I kraft af dens længde og langstrakte proportioner føles den bærende, den er lagt til rette, men samtidig er linjerne delikate og lette.«
Arkitekt Mattias Kunz

Kolumba-stenene understreger facadens horisontale linjer og tilføjer tekstur. Betonelementerne er indfarvet i en matchende rød farve, og detaljerne i mørk bronze forstærker det varme udtryk.

Stueetagen er markeret som en base for resten af bygningen. Hovedindgang og nedkørsel til garage er placeret i en central niche.

Adgang til hus og garage sker under en stor baldakin, der ligesom dør og port er kobberbeklædt. Husets planløsning tillader et kik til haven fra ankomstsiden.

Husets køkken-opholdsrum åbner sig med et kæmpestort glasparti mod haven og en pool. Hele glasfladen kan skubbes til side og skjules i de flankerende mure.

Præcise, skulpturelle udtryk samlet til ét stykke arkitektur

KONSEKVENT MATERIALEPALET OG ET GENNEMFØRT, MINIMALISTISK FORMSPROG FRA YDERST TIL INDERST KENDETEGNER KOMBINERET BOLIG OG ATELIER UDEN FOR ZÜRICH.

Bearbejdet, forfinet og skåret ind til en ultimativ minimalisme, også i det eksklusive materialevalg. Det er den helt korte beskrivelse af denne privatbolig med tilhørende atelier, som er tegnet af det schweiziske arkitektfirma L3P og opført på en stor, parklignende grund i udkanten af Zürich.

Som en markant kontrast til grundens kuperede, levende frodighed står huset præcist og retvinklet i mørke farvenuancer. Det består af tre adskilte bygningskroppe: selve boligen, hvoraf en del er i to plan, et selvstændigt, højloftet atelier samt en garage. Der er desuden kælder under store dele af komplekset. Flade tage og skarptskårne dør- og vinduesåbninger bidrager til det minimalistiske udtryk.

De tre rektangulære volumener er proportioneret forskelligt og forskyder sig i forhold til hinanden både horisontalt og vertikalt, så der dannes en kubistisk komposition, som fra alle vinkler opleves varieret.

Tre store svævende baldakiner binder bygningskroppene sammen til en helhed og danner samtidig accentuerede overdækkede uderum, der indgår som integrerede elementer i det samlede arrangement.

Arkitektonisk og materialemæssigt er kvaliteten enestående ude som inde. Alle elementer, alle funktioner er gennemarbejdede til præcise, skulpturelle udtryk, som med sikker hånd er samlet til ét stykke arkitektur.

Den konsekvente og yderst minimalistiske materialepalet opleves blandt andet i facaderne og en række eksteriøre elementer, der er beklædt med den taktile gråbrune Kolumba, K57. Muret i vildt forbandt med

Som teglbeklædning valgte arkitekt og bygherre K57, som Lundgaard & Tranberg udviklede til Skuespilhuset i København, hvor stenen opfanger farverne i de omgivende murede huse. I boligen i Schweiz rækker teglet med sin naturlige materialitet og rødbrune nuancer ud og skaber en forbindelse til den omgivende natur.

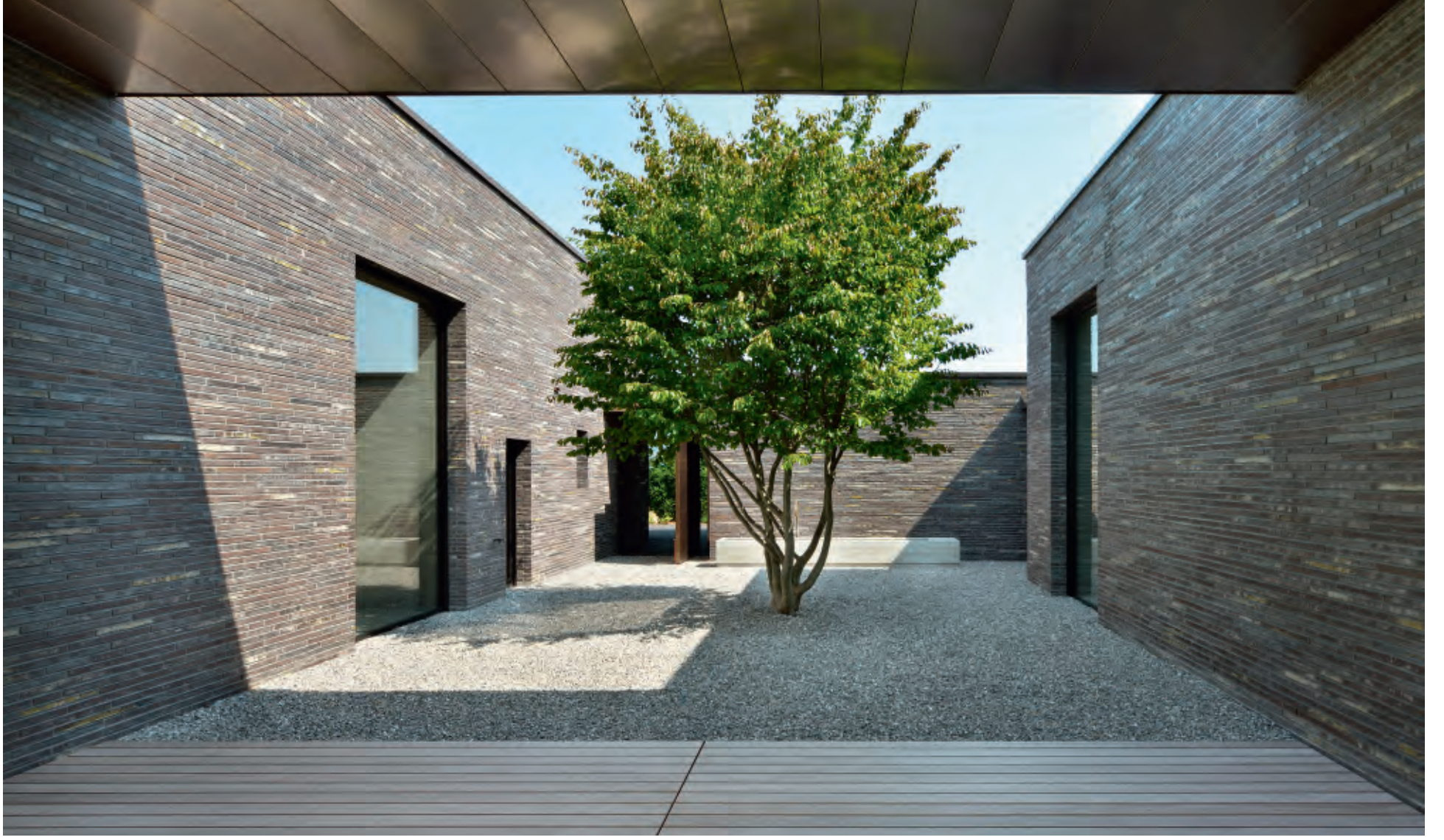

Huset er organiseret som tre volumener grupperet rundt om en beplantet patio. Som gennemgående træk er døre, vinduer og glaspartier trukket tilbage fra facadeplan. De murede lysninger betoner husets massive karakter.

antracitgrå fuger. På nær et enkelt sted er alle døre og vinduer trukket tilbage med murede lysninger, hvilket i høj grad medvirker til at understrege teglmurenes massive, gedigne karakter.

Foruden tegl defineres eksteriøret af kobber. Garageporte og døre er kobberklædte. Det samme er baldakinernes vældige flader, samt en vindueskarnap i atelieret. Kobberet står stadig gyldent og blankt i udsøgt kontrast til teglets rustikke, gråbrune udtryk. Når kobberet med tiden irres, kan man ikke andet end forestille sig, at også det vil stå smukt til det mørke tegl.

Boligens interiør fremstår med lyse, kalkpudsede vægge og farvematchende gulve. Fastmonterede elementer som døre, vægpaneler, skabe, hylder og bænke er tegnet til huset og fremstillet i valnød, hvis mørke lød tilfører varme og glød til rummenes lyse flader. Kobber går igen inden døre som blandt andet håndlister, dør- og vindueshåndtag.

Som i eksteriøret er også de indre rum og rumforløb konfigureret skarpt og stringent med forskydninger, åbninger og nicher, der tilfredsstiller blikket og tilfører lys, skygge og dybde.

Det var arkitektens ønske at trække den omgivende natur helt tæt på huset og videre med ind. En beplantet patio er anlagt mellem de tre bygningskroppe, og fra atelieret og mange af boligens rum er der direkte udgang til det fri – til haven, og i førstesals højde til udsigtsbalkoner. Vinduer er så vidt muligt placeret, så de giver vue til haven, mens skulpturelle ovenlys foruden at give kig til himlen også trækker dagslys ned i boligen.

Husets centrale og rummelige køkken-opholdsrum åbner sig med et kæmpestort glasparti mod haven og en pool. Når vejret tillader, kan hele glasfladen skubbes til side og skjules i de flankerende mure, så åbningen ud mod den baldakinoverdækkede terrasse og haven står helt ren, uden døre, uden sprosser. Inde og ude glider sømløst sammen – også materialemæssigt: De lyse kalkpudsede flader, elementer i valnød, terrassens mahogniplanker, baldakinens kobber og ikke mindst det gråbrune Kolumba-tegl, hvis nuancerigdom samler og reflekterer materialepalettens fint afstemte farvetoner. Samtidig rækker teglen med sin naturlige materialitet og lød ud og skaber en forbindelse til den omgivende natur.

Villa M&K, Schweiz

Bygherre: Privat
Arkitekt: L3P Architects
Entreprenør: Barizzi AG, Bauunternehmung
Udførende entreprenør: Bautec Sichtmauerwerk AG
Facadeudførelse: Murtec AG
Landskabsarkitekt: Enea Landscape Architecture GmbH
Færdiggjort: 2021
Sten: K57
Tekst: Tina Jørstian, cand arch.
Fotos: Sabrina Scheja

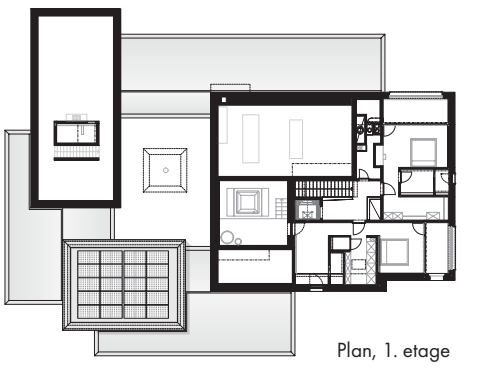

Plan, 1. etage

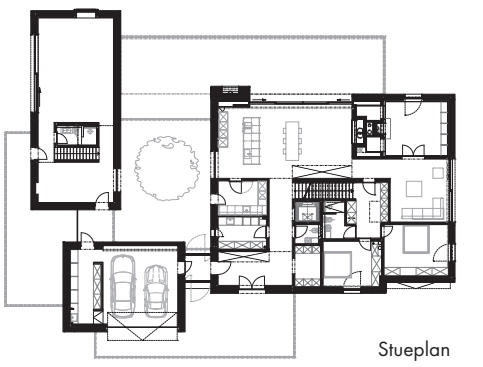

Stueplan

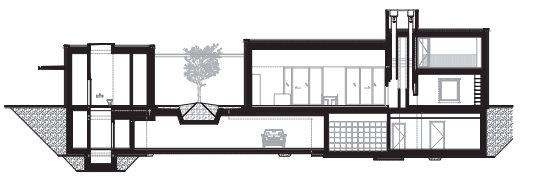

Snit

Boligen har lyse, kalkpudsede vægge og farvematchende gulve i beton.
Et ovenlys bringer lys ned til fordelingsrummet på første sal.

Døre, vægpaneler, skabe, hylder og bænke er specialfremstillet i valnød, hvis mørke lød giver varme og glød til rummenes lyse flader. Køkkenøen er beklædt med Gris du Marais marmor.

Custom Bricks

DET GIVER FRIHED TIL ARKITEKT OG DESIGNER I DEN SKABENDE PROCES, AT STEN I MURVÆRK KAN SKRÆDDERSYES. NY BOG VISER EKSEMPLER PÅ ANVENDELSE AF SPECIALSTEN.

Som byggeklods har murstenen en nærmest unik kvalitet. Den kan fremstilles i præcis den facon, man har brug for. En stor del af Petersens standardproduktion fremstilles 100 % i hånden. Det er derfor muligt for teglværket at efterkomme specialønsker. Produktionsapparatet er der.

En ordre kan spænde fra en enkelt sten til mange. Proceduren er den samme. De ønskede specifikationer for en sten defineres i dialog mellem kunde og teglværket, som dernæst fremstiller en træform – og produktionen kan gå i gang.

Specialformater løser i nogle tilfælde ornamenterede og komplicerede detaljer. I andre tilfælde handler det om at opnå et optimalt harmonisk murværk, eksempelvis rundt om hjørner ved hjælp af vinklede sten. Eller forbandtet i en murflade kan bringes til at gå op ved at give sten forskellige længder.

I Custom Bricks har vi samlet 46 projekter, der på forskellig vis anvender specialsten inden for formater, farver eller glasurer. Bogen udkommer i november i år og kan rekvireres ved at skrive til info@petersen-tegl.dk. eller downloades: www.petersen-tegl.dk.

PETERSEN

KONSULENTER–PETERSEN TEGL

DANMARK ØST
CHRISTIAN TEITUR HARRIS
T: +45 2463 9235
E: CTH@PETERSEN-TEGL.DK

DANMARK VEST OG FYN
TORBEN SCHMIDT
T: +45 2028 4355
E: TSC@PETERSEN-TEGL.DK

EXPORT MANAGER
STIG H. SØRENSEN
T: +45 4014 1236
E: SHS@PETERSEN-TEGL.DK

NORGE
MUR DIREKTE AS
SIMEN BØE
T: +47 2339 2010
E: POST@MURDIREKTE.NO

SVERIGE
TEGELMÄSTER AB
MARTIN PERSSON
T: +46 40 542 200
E: INFO@TEGELMASTER.SE

FINLAND
CHIPS AND BRICKS
OLLI PYYKÖNEN
T: +358 50 4345 782
E: OLLI@CHIPSANDBRICKS.COM

TYSKLAND
SCHLESWIG-HOLSTEIN, HAMBORG
JUTTA ENGLER
T: +49 171 756 19 43
E: ENGLER@PETERSEN-TEGL.DK

TYSKLAND ØST, BERLIN, NIEDERSACHSEN, BREMEN
ERIC SCHMIDT-BANDUR
T: +49 174 3800 667
E: ESB@PETERSEN-TEGL.DK

TYSKLAND SYD/NRW
SCHWEIZ TYSKTALENDE DEL
ØSTRIG
BACKSTEIN-KONTOR GMBH
T: +49 221 888785-0
F: +49 221 888785-10
E: INFO@BACKSTEIN-KONTOR.DE

BENELUX
PETERSEN BENELUX
HOLLAND, BELGIEN, LUXEMBOURG
BJÖRN LUCASSEN
T: +31 (0) 652362168
E: BLU@PETERSEN-TEGL.DK

HOLLAND
LINEKE LUCASSEN
T: +31 (0) 622529266
E: LLU@PETERSEN-TEGL.DK

TOM LUCASSEN
T: +31 (0) 646236445
E: TLU@PETERSEN-TEGL.DK

STORBRITANNIEN
STIG H. SØRENSEN
T: +45 4014 1236
E: SHS@PETERSEN-TEGL.DK

EUROPEAN BUILDING MATERIALS LTD
T: +44 (0) 203 805 0920
E: ENQUIRIES@EBMSUPPLIES.COM

POLEN
CENTRUM KLINKIERU SCHÜTZ
T: +48 58 56 37 201
E: BIURO@CENTRUM-KLINKIERU.PL

ØSTEUROPA (EKSKL. POLEN), ITALIEN
INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK

UKRAINE
INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK

VISTARK KLINKER
T: +380 44 221 47 37
E: VISTARK.KLINKER@GMAIL.COM

AUSTRALIEN OG NEW ZEALAND
ROBERTSON'S BUILDING PRODUCTS PTY LTD
T: +61 3 8199-9599
E: PETER@ROBERTSONS.CO

INDIEN
ATLAS DEVELOPMENTS INDIA
T: +31 642 552 517
E: ISHANVIR@ATLASDEVELOPMENTS.NL

SYDAMERIKA
INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK

TEKNIK OG OVERLIGGERE
STEEN SPANG HANSEN
T: +45 2142 7962
E: SSH@PETERSEN-TEGL.DK

UDGIVER

PETERSEN TEGL A/S
NYBØLNORVEJ 14
DK-6310 BROAGER
T: +45 7444 1236
E: INFO@PETERSEN-TEGL.DK
WWW.PETERSEN-TEGL.DK

REDAKTION
IDA PRÆSTEGAARD, CAND.ARCH.
E: IPR@PETERSEN-TEGL.DK

ANNETTE PETERSEN, CAND.ARCH.
E: AP@PETERSEN-TEGL.DK

LAYOUT
ZANGENBERG DESIGN

TRYK
STRANDBYGAARD

REPRO
EHRHORN HUMMERSTON

OPLAG
109.000

RIBA · CPD PROVIDERS · NETWORK